

Ениса Успенски¹,
Факултет драмских уметности, Београд

ВРЕМЕ ВРЕДНО СЕЋАЊА...

378.6:791/792(497.111)“2008/2011”
0503БОРНИК РАДОВА ФАКУЛТЕТА
ДРАМСКИХ УМЕТНОСТИ“2008/2010”
COBISS.SR-ID 228489484

Факултет драмских уметности је од свог оснивања пружао квалитетно и високо образовање из области позоришне, филмске, радио и телевизијске уметности. Као такав, он у свом наставничком саставу има врхунске уметнике и стручњаке из поменутих области који, поред практичних, студентима преносе и теоријска знања. Наставници Факултета драмских уметности одувек су својим деловањем, било да је реч о уметничком раду или теоријском промишљању о уметности, уживали велики углед у друштву и утицали на развој културних токова. Управо из тих разлога, било је више него оправдано формирање Института (1989) и покретање часописа *Зборник факултета драмских уметности* (1997). Главна идеја ове периодичне публикације првобитно је била окупљање наставника Факултета драмских уметности на једном месту, на којем би се размењивала уметничка искуства и теоријска знања (В. Јевтовић). Идеја се показала плодотворном у том смислу што су се на страницама часописа нашли чланци различитих жанрова, од строго научних, теоретских, слободно есеистичких до литерарних. У складу с променама које су се десиле у друштву и постепеног имплементирања Болоњског процеса у наш образовни систем, дошло је и до измена у Закону о високом образовању. Нове законске одредбе највише су се односиле на регулисање статуса науке у оквиру високошколске образовне установе. С тим у вези, појавила се потреба да се научна делатност, у извесном смислу, стандардизује у односу на законске оквире, а ово се пре свега односило на делатност Института, који сада добија статус *научног*, као и на сам часопис, који је морао да претрпи измене према одредбама одговарајућих и обавезујућих правилника о уређивању научних часописа. Своју функцију на месту директора Института схватила сам као споро-

¹ enisa.uspenski@gmail.com

вођење у дело нужност да се активирају и боље организују постојећи факултетски научни потенцијали.

Могућност да остварим своје научне амбиције из области русистике (што је примарна област у оквиру које се крећу моја научна интересовања) на Факултету драмских уметности добила сам и пре него што ми је поверена дужност директора Института, тачније 2003. године, када сам у сарадњи с колегама са Филолошког факултета из Београда и Позоришног музеја Војводине из Новог Сада организовала међународну конференцију посвећену раду и животу Јурија Љвовича Ракитина. Поред административне подршке, од стране тадашњег декана проф. Предрага Поповића и ректора Универзитета уметности проф. др Милене Драгићевић Шеших, велику стручну подршку за одржавање овог скупа пружила ми је тада већ пензионисана професорица Факултета драмских уметности – Огњенка Милићевић и емигрантолог из Новог Сада – Алексеј Арсењев. Конференција је имала међународни карактер, са учешћем преко двадесет излагача из иностранства и других научних и образовних установа из земље. На скупу су оригиналне научне радове о Ј. Л. Ракитину презентовали наши најзначајнији театролози: Огњенка Милићевић, Петар Марјановић, Светозар Рапајић, Алојз Ујез, Зоран Т. Јовановић и многи други, као и стручњаци из Русије – Наталија Вагапова, В. В. Иванов, Јулија Галањина. Но, поред научника, своја сећања представили су и глумци, Ракитинови ученици, као што су: Невенка Урбанова, Славко Симић, Татјана Лукјанова, Капиталина Ерић, Мирјана Коцић, Мира Бањац. После одржавања скупа, урађивачки тим (Е. Успенски, А. Арсењев и З. Максимовић) неколико година је радио на обради материјала са конференције, као и прикупљању додатне грађе, да би 2007. у издању Института за позориште, филм, радио и телевизију Факултета драмских уметности и Позоришног музеја Војводине из Новог Сада објавили зборник радова: *Ј. Л. Ракитин: живот, дело, сећања* – публикацију која се данас налази у водећим светским библиотекама и има растућу цитатност.

Конференција о Ракитину код мене је учврстила уверење да, за развој научне делатности једне образовне установе, одржавање научних скупова има велику важност, како за размену научне мисли, тако и за успостављање међународне сарадње, те сам током мандата директора Института, управо ка тој идеји и усмерила свој рад. Већ по доласку на ову функцију, учествовала сам у реализацији националног научног скупа са међународним учешћем, под насловом *Театролошка мисао данас*. По-

вод за скуп био је излазак из штампе књиге професора Факулета драмских уметности, Петра Марјановћа, *Мала историја српског позоришта*, али и потреба да се на почетку новог столећа теоријски промишља о новим позоришним поетикама. На скупу су учествовали пензионисани и активни професори Факултета драмских уметности: др Петар Марјановић, Дејан Мијач, др Владимир Јевтовић, др Радослав Лазић, др Небојша Ромчевић, као и гости из региона.

Следећа конференција – *Јужнословенска авангарда између Истока и Запада* – такође је имала међународни карактер, и сходно захтевима националне културне политике, њен циљ је био покушај дефинисања културног идентитета у светлу положаја домаће драмске уметности између Истока и Запада. У центру истраживања, нашла су се дела историјске, као и нео-авангарде друге половине двадесетог века, као најпокретљивија и најпропустљивија за међусобне утицаје и културна повезивања. Овде су у оквиру пленарног излагања представљена оригинална научна истраживања Светозара Рапајића о Јовану Путнику („Између старе и нове авангарде”), Богдана Косановића, професора Новосадског универзитета о руској позоришној авангарди, Дмитрија Трубочкина, директора Московског научног института уметности о трансформацијама класичног театра у авангардним позоришним остварењима. Бројни учесници из земље и иностранства приложили су реферате о појединачним, дотад неистраженим ауторима и делима, највише у светлу њихових интеркултуралних веза између западне и источне цивилизације.

Следећа конференција одржана је под насловом *У трагању за уметничком формом*. Идеја конференције је била теоријско промишљање о границама уметничког израза у оквиру једног знаковног система и могућностима преласка на други. Посебни темат конференције односио се на стваралаштво Михајла Чехова, у оквиру којег је Андреј Кирилов, светски признати „чеховиста”, одржао посебно предавање уз пројектовање оригиналног видео материјала. На овој конференцији су такође презентовани радови учесника из земље и иностранства (Русија, Италија, Хрватска), у којима су истражена појединачна дела из позоришне, драмске, филмске, оперне, балетске и других уметности, а која су посматрана у светлу њихове форме отворене за друге гране уметности. Радови са овог скупа објављени су у самосталном постконференцијском Зборнику.

Најзад, за време трајања мог мандата одржана је и веома значајна конференција *Драмско и постдрамско позориште десет година после*, за чије је идејно конципирање највише заслужан театролог, проф. др Иван Меденица. Конференција је наиме била сазвана да би се десет година после објављивања књиге Х. Т. Лемана (*Hans Thies Lehmann*) *Постдрамско позориште*, разговарало на тему „за” и „против” теза изнетих у овом издању, које су својевремено имале револуционарно значење.

Пошто место директора Института, од његовог оснивања на Факултету драмских уметности повлачи за собом и дужност главног уредника *Зборника радова Факултета драмских уметности*, припала ми је част да уредим пет бројева (од тринаестог до седамнаестог) овог угледног часописа. У свом уређивачком послу, руководила сам се потребом да часопис и по садржини и по форми постигне што виши научни ниво како би био уврштен на листу категоризованих научних часописа Министарства просвете и науке. Одмах ћу рећи да то није захтевало много труда, јер је Зборник, онакав какав је био до броја 11–12 већ је испуњавао услове да се нађе на листи *националних научних часописа*. Но, да би се нашао у категорији *истакнутих националних часописа*, што је и постао од 13–14 броја, било је потребно уредити га према важећим прописима. Колико је било значајно размишљање у овом правцу показало се у каснијем процесу усвајања законских одредби о начину вредновања научног рада, како универзитетских наставника, тако и институција које публикују часописе. Поред овог техничког питања, мој уреднички рад на часопису базирао се на проширењу међуинституционалне и међународне научне сарадње; ипак, тиме се није смео нарушити главни критеријум за објављивање рада, а то је његова научност. У складу с тим, заступала сам мишљење да међу потписницима радова не треба да постоји ни титуларни, ни старосни критеријум. Сваки рад је могао стећи право да буде објављен, уколико је за то добијена сагласност два рецензента, компетентних за одговарајућу научну област. Још једна идеја везана за часопис, која је и реализована у последњим броју који сам уредила, јесте инсистирање на тематским блоковима, који се у овом случају односе на обележавање сто-педесете годишњице рођења великог руског драмског писца А. П. Чехова. Поводом тог јубилеја, у Зборнику су пренети неки реферати поднети на међународној конференцији одржаној у оквиру 45. БИТЕФ-а.

Не сматрам свој допринос посебно значајним, и није на мени да га процењујем, али уколико је он постојао, то је свакако било захваљујући

колегама са којима сам сарађивала и једном посебном духу отворености, интелектуализма и креативности који влада на читавом Факултету драмских уметности. Незамањива је била сарадња са проф. др Дивном Вуксановић која, не само што је и сама учествовала у свим конференцијама и уредно давала прилоге за Зборник, него је увек и доводила цео тим квалитетних истраживача који су и те како допринели подизању степена научности на целом Факултету. Овоме су запажен допринос дале и млађе колеге, први докторанди новооснованих научних докторских студија, међу којима бих посебно истакла др Владимира Коларића, сада већ реномираног филмолога, културолога, писца и преводиоца. Тако је на страницама Зборника зачета идеја да часопис буде својеврсна платформа докторских студија, место на којем ће млади научници моћи да објаве своје прве радове (наравно само они који су испунили услов оригиналног научног рада). Свакако да су два програма мастер и докторских студија отворила нове перспективе за развој науке, у оквиру које се нашло простора, опет захваљујући космополитизму Факултета драмских уметности, за различите дисциплине из области друштвених наука и хуманистике. Мени је, као русисти припала част да наставим истраживања у оквиру русистике која је, слободно се може рећи, присутна на Факултету драмских уметности од његовог оснивања. Водећи професори глуме, драматургије, менаџмента дали су огроман допринос општем развоју русистике у нашој земљи, а овде пре свега мислим на: проф. Огњенку Милићевић, проф. Јована Христића, проф. др Владимира Јевтовића, проф. др Мирјану Миочиновић, проф. др Петра Марјановића, проф. Алојза Ујеса, проф. Светозара Рапајића, проф. др Драгану Чолић Биљановски. Захваљујући њиховим оригиналним научним радовима, као и бројним преводима, створена је добра основа за предмет који сам увела на мастер студије под називом *Руска драма и позориште краја XIX и почетка XX века* и предмет на докторским студијама *Руске теме: позориште и филм*. Поред овога студенти показују прилично интересовање за предмет *Достојевски на филму и у позоришту* који покрива једну занимљиву област у оквиру међу-дисциплине књижевности и филма. О успешности студената мастер и докторских студија на овим предметима сведоче њихови радови који су објављени у врхунским часописима националног значаја и истакнутим међународним часописима.



Конференција Јужнословенска авангарда између Истока и Запада
и презентација Зборника радова ФДУ бр. 10